

بررسی تطبیقی زندگی و برخی آثار محمود دولت‌آبادی و یوسف ادریس

دکتر قاسم مختاری، استادیار گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه اراک¹

چکیده

داستان یکی از آثار ادبی است که در همه‌ی فرهنگ‌ها به آن پرداخته شده است؛ از جمله‌ی این فرهنگ‌ها فرهنگ فارسی و عربی است، که به دلیل نزدیکی این دو زبان در گذر تاریخ تأثیر بسیاری، خواسته یا ناخواسته، از یکدیگر پذیرفته‌اند. محمود دولت‌آبادی و یوسف ادریس دو نویسنده‌ی توانای معاصر هستند که در شرایط مشابهی چون وضعیت حاکمیت دو کشور ایران و مصر، بهره‌گیری از موهبت اسلام و قرآن و تربیت در خانواده‌هایی معتقد و مذهبی، از نظر فکری بسیار به هم نزدیکند؛ بنابراین در آثار این دو داستان‌پرداز برجسته، نکات مشترک بسیاری از جمله استعمارستیزی، مبارزه با دخالت بیگانگان، انتقاد از وضعیت حاکم بر جامعه، استفاده از توصیف‌های بیرونی شخصیت‌ها و حوادث داستان، و استفاده از واژه‌های عامیانه را در داستان‌هایشان می‌یابیم؛ گرچه در مقابل برخی تمایزها و تفاوت‌ها در ساختار داستان‌های آن دو وجود دارد؛ در داستان‌های یوسف ادریس تکرار فعل در جمله‌های کوتاه را به وفور می‌یابیم؛ ولی دولت‌آبادی از جمله‌های کوتاه بدون فعل بهره می‌برد.

نوشته حسین حسن پورآلاشی؛ «پیچیده و دشوار» نوشته فاطمه رشوند؛ «بررسی عناصر داستان در داستان با شیرو» اثر ندا سادات آیتی؛ «رنج سی ساله محمود دولت آبادی» نگارش محمد رضا کمالی بانیانی و...نوشته شده است. و نیز کتاب‌هایی در مورد آثار و زندگی یوسف ادریس نگاشته شده است؛ از جمله «عالم یوسف ادریس القصصی» اثر ابراهیم القط؛ «الحلم و الحیاة فی صحبة یوسف ادریس» اثر ناجی نجیب؛ «مسرّح یوسف ادریس» از نادیه فرج. این مقاله نگاهی کوتاه دارد به زندگی و آثار محمود دولت آبادی و یوسف ادریس، و شباهت‌ها و تمایزهای دو نویسنده و ساختار داستان در آثار آن دو.

نگاهی کوتاه به زندگی و آثار محمود دولت آبادی

محمود دولت آبادی نویسنده‌ی برجسته‌ی معاصر، در سال 1319 در دولت آباد بیهق متولد شد و در خانواده‌ای روستایی که از راه کار بر زمین سخت کویر؛ روزگار می‌گذراندند بزرگ شد. کودکی‌اش در روستا سپری شد. برای تحصیل به دولت آباد رفت و هم‌زمان به کارهای گوناگونی از جمله کفاشی و سلمانی تا کارگری در کارخانه پرداخت. در 20 سالگی به تهران مهاجرت کرد و برای جامه‌ی عمل پوشاندن به دغدغه‌های اصلی ذهنش به کار نوشتن و بازی در تئاتر مشغول شد و از راه کارگری در چاپ‌خانه امرار معاش می‌کرد.

پیش از مهاجرت به تهران، از سال 1337، به نوشتن چند داستان پرداخت. نخستین داستانش به نام «ته شب» در سال 1341 در مجله‌ی آناهیتا در تهران چاپ شد. از آن پس؛ کار نوشتن را با پشتکار ادامه داد و از سال 1347 داستان‌هایش در نشریات ادبی به‌صورت کتاب به چاپ رسید و برای وی شهرت بسیاری را به همراه داشت.

آثار وی عبارتند از: «ته شب (داستان)؛ آوسنه بابا سبحان (داستان)؛ با شیرو (داستان)؛ گاواره‌بان (داستان)؛ عقیل عقیل (داستان)؛ آهوی بخت من گزل (داستان)؛ هجرت سلیمان و مرد (مجموعه داستان)؛ لایه‌های بیابانی (مجموعه‌ی داستان)؛ ناگریزی و گزینش هنرمند

